

KNIHOVNÍK

Viac než len metodický časopis
pre verejné knižnice okresov
Trenčín, Nové Mesto n/V, Bánovce n/B a Myjava

1/2019

Jagavá návšteva

V trenčianskej knižnici, ako jedinej knižnici na Slovensku, predstavil knižku *Odchýlka olympijský šampión MATEJ TÓTH*.
Viac fotografií nájdete na 9. strane.

TREŇCIANSKA KNIŽNICA SPUSTILA VLASTNÚ TV CEZ YOUTUBE

Verejná knižnica Michala Rešetku sa priblížila o ďalší krok k svojim návštevníkom. Prostredníctvom kanála registrovaného v najväčšom svetovom systéme na zdieľanie video súborov na internete verejnosti sprostredkováva ešte lepší prehľad o aktuálnom dianí.

» s. 5

LETNÚ ČITÁREŇ ZAMKLI „PLAVKAMI“ EVY BORUŠOVIČOVEJ

Letná čítareň naplnila prvú päťročnicu svojej existencie. Obľúbená aktivita mala opäť šťastie na počasie. Do zákutia trenčianskej knižnice vo dvore na Jaselskej ulici si v uplynulej sezóne našlo cestu 378 návštevníkov vrátane prominentných hostí z radov spisovateľov.

» s. 6

DETSKÉ KNIHOVNÍČKY HĽADALI INŠPIRÁCIU NA BIBLIOTÉKE

Uznávaný latinskoamerický spisovateľ Jorge Luis Borges je autorom krásneho výroku: „Vždy som si raj predstavoval ako knižnicu“. S tým sa, samozrejme, stotožňujeme. No pre nás je doslova rajom a každoročným sviatkom aj jedna neveddná udalosť – Bibliotéka.

» s. 14

Úvod(ník)	3
Efektívna komunikácia (odborný seminár pre pracovníkov knižníc SR)	4
Ročný výkaz o knižnici za rok 2018	4
Knižnica roka	4
Fond na podporu umenia	4
Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne spustila vlastnú TV	5
Prečítali sme za vás: aktuality zo sveta knižníc	5
Knižnicu pod holým nebom zamkli plavkami	6
Ľudia darovali knihy 161 deťom	6
Svetlo sveta uzrel slovník regionálnych osobností	7
Záver z knihovníckej konferencie	7
INTERVIEW s Luciou Saskovou – autorkou trilógie Zlatokopka	8
Fotogaléria podujatí vo VKMR v druhom polroku 2018	9
LITERÁRNY KLUB: Rudolf Dobiáš – slovenský Solženicyn	11
Výsledková listina 26. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého	12
Popoludnie v múzeu v slovensko-moravskom pohraničí	13
Kvety múz kvitli knihovníkom aj v roku 2018	13
DETSKÁ STRÁNKA: Inšpiratívna a voňavá. Aj taká bola Bibliotéka ´2018	14
Príbeh letca pplk. Antona Vanka z Lednických Rovní	15

FOTOGRAFIA NA OBÁLKE: Beseda s reportérom Michalom Červeným a olympijským šampiónom v chôdzi Matejom Tóthom spojená s prezentáciou ich knihy *Odchýlka* v trenčianskej knižnici (10. 10. 2018). Foto: VKMR.

Milé čitateľky, milí čitatelia,

nové číslo nášho časopisu prináša okrem stabilných rubriík i novinky trenčianskej knižnice. Pozornosť upriamime na dve z nich.

Trenčianska knižnica chce vyhovieť svojim návštevníkom a aj preto prináša novinku, vďaka ktorej si môžete pozrieť záznamy z jej kultúrnych podujatí, či už preto, že ste vďaka iným povinnostiam nestihli prísť alebo si chcete kultúrny zážitok zopakovať. Viac sa o možnosti sledovania kultúrnych podujatí dočítate na s. 5.

Naši bibliografi sa zase môžu pochváliť regionálnym dielom - Slovníkom regionálnych osobností mesta Trenčín – 20. storočie, ktorého zámerom je poskytnúť sumárne informácie o 260 významných ľuďoch, ktorí mali svoj život spätý s mestom Trenčín.

Prajeme vám príjemné čítanie!

Vaša redakcia

EFEKTÍVNA KOMUNIKÁCIA

Odborný seminár pre pracovníkov knižníc SR

Vo Verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne sa 17. októbra 2018 uskutočnil celoslovenský odborný seminár „Efektívna komunikácia“ určený pre pracovníkov knižníc SR. Podujatie bolo realizované ako projekt, ktorý z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia ako hlavný partner projektu sumou 1 500 €.

Seminár lektorovali dvaja terapeuti, ktorí sa v teoretickej časti venovali objasňovaniu problematiky spoločenskej a psychologické efektívnej komunikácie, asertívnemu zvládaniu konfliktných a záťažových situácií v pracovnom procese, psychohygiene, prevencii syndrómu vyhorenia. V praktickej časti účastníkom objasnili reguláciu emócií, plné uvedomovanie, svojpomoc pri psychických ťažkostiach.

Odborného podujatia sa zúčastnili pracovníci 11 knižníc zo SR, zastúpené boli najmä verejné knižnice, ale i národná, akademická a špeciálna knižnica. ■ MET, Foto: VKMR

Projekt
z verejných
zdrojov podporil
FOND NA
PODPORU UMENIA
Hlavný partner projektu

ROČNÝ VÝKAZ O KNIŽNICI ZA ROK 2018

Pre knižnice, resp. ich zriaďovateľov nastáva obdobie vyhodnocovania štatistických údajov za uplynulý rok 2018. Výzva na vyplnenie ročného výkazu o knižnici bude spravodajským jednotkám doručená na ich mailovú adresu, pokiaľ sa tak nestane, je potrebné kontaktovať pracovníkov na adrese metodika@vkmr.sk. Pokiaľ si údaje do výkazu plánujete pripra-

viť už teraz, tlačivo výkazu nájdete zverejnené na webe MKSR spolu s metodickými vysvetlivkami. Výzva na zaslanie výkazu bude spravodajským jednotkám doručená na ich e-mailové adresy spolu s jedinečnou prístupovou linkou na vyplnenie výkazu, ktorá je určená výhradne pre výkaz konkrétnej spravodajskej jednotky. Obecné knižnice sa vo výkaze stretnú s o-

vinkou – povinné údaje majú vo výkaze označené žltou farbou.

Podľa údajov uverejnených na webovej stránke MKSR má spravodajská jednotka vyplniť výkaz do 1. 3. 2019.

ROČNÝ VÝKAZ O KNIŽNICI ZA ROK 2019 KULT (MK SR) 10 - 01:

[http://www.mksr.sk/extdoc/7413/KULT%202010-01 o kniznici 2018](http://www.mksr.sk/extdoc/7413/KULT%202010-01%20o%20kniznici%202018)

KNIŽNICA ROKA

Pripomíname termín uzávierky 1. ročníka súťaže Knižnica roka, je ním 28. 2. 2019. Súťaž je určená pre regionálne, mestské a obecné knižnice. Cieľom je ocenenie jednej regionálnej a jednej obecnej alebo mestskej knižnice, ktoré poskytujú trvalo

kvalitné knižnično-informačné služby a neustále zlepšujú svoju knižničnú činnosť. Hodnotiace obdobie: 1. 1. 2018 - 31. 12. 2018. Víťazi súťaže budú vyhlásení 18. 5. pri príležitosti Medzinárodného dňa múzeí.

ZDROJE:

<http://www.culture.gov.sk/aktuality-ministerstva-kultury-36.html?id=1192>
<http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedictvo-kniznicny-system/sutaze-a-podujatia-328.html>

FOND NA PODPORU UMENIA

Fond na podporu umenia zverejnil na svojej stránke (www.fpu.sk) dokument Štruktúra podpornej činnosti Fondu na podporu umenia na rok 2019. Knižnice môžu o fi-

nančný príspevok žiadať predovšetkým v rámci Programu 5 Knižnice a pamäťové inštitúcie, Podprogramu knižnice.

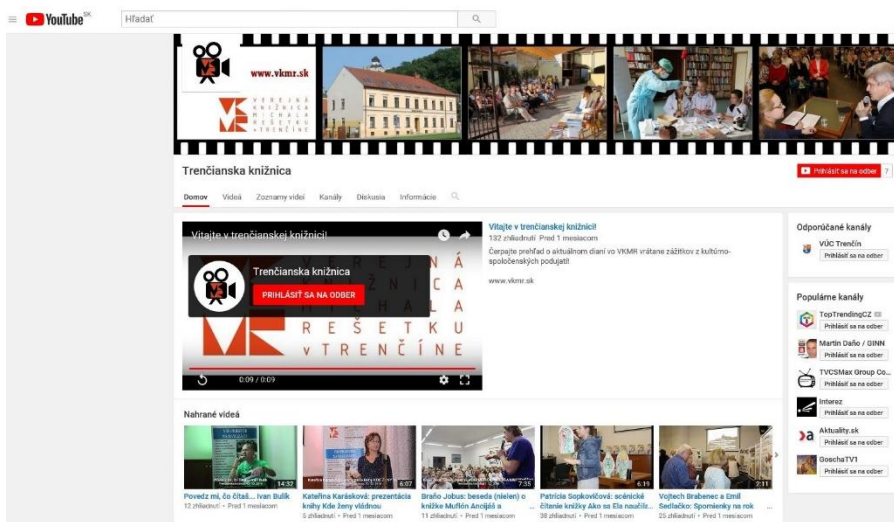
ŠTRUKTÚRA PODPORNEJ ČINNOSTI FONDU

NA PODPORU UMENIA NA ROK 2019:

https://www.fpu.sk/attachments/article/84/STRUKTURA%20podpornej%20cinnosti%202019_05122018DEF.pdf

VKMR spustila vlastnú TV

Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne (VKMR) sa opäť priblížila k svojim návštevníkom. Prostredníctvom kanála registrovaného v najväčšom svetovom systéme na zdieľanie video súborov na internete odte-raz širokej verejnosti sprostredkujeme ešte lepší prehľad o aktuálnom dianí vrátane zážitkov z kultúrno-spoločenských podujatí. Ak nechcete zmeškať žiadny obsah zverejnený na YouTube kanáli trenčianskej knižnice, prihláste sa na odber noviniek cez samostatnú ikonu „Prihlásiť sa na odber“ umiestnenú pod každým našim videom (registrácia je bezplatná).

PREČÍTALI SME ZA VÁS / Aktuality zo sveta knižníc

Čítanie a voľný čas

Národná knižnica ČR realizovala r. 2017 rozsiahly výskum medzi deťmi a mládežou pod názvom České deti ako čitatelia 2017. Nadväzoval na výskumnú štúdiu z rokov 2013/2014, zameral sa však i na množstvo ďalších oblastí a súčasných trendov napr. na počúvanie audiokníh, čítanie elektronických kníh, podrobnejšie zmapovanie čítania rodičov. Skúmanými kategóriami boli deti a mládež od 6 do 19 rokov, pričom deti vo veku 6-8 rokov vyplňali dotazník mierne odlišný od dotazníka určeného pre 9-19 ročné deti a mládež. Údaje získané z dotazníkov boli doplnené o informácie z individuálnych rozhovorov s mladými respondentmi. Z výskumu vyplýva:

- ukazuje sa, že čítanie nemá v konkurencii iných mediálnych aktivít šancu
- vplyv rodičov na výber a organizovanie voľnočasových aktivít detí s narastajúcim vekom detí slabne
- oproti očakávaniu a skepse, došlo v priebehu posledných 5 rokov k nárastu podielu silných čitateľov vo vekovej kategórii 9-12 rokov a mierne klesol podiel nečitateľov (asi o 3% u detí vo veku 9-14 rokov)

ZDROJ: Friedlaenderová Hana: Volný čas a čtenářství. 1. část. In Čtenář, 2018, roč. 70, č. 10, s. 372-374

Biblioterapia

Začiatky biblioterapie – liečby knihou siahajú do starovekého Grécka a Alexandrie. Konkrétne záznamy o používaní kníh pri liečení mentálnych porúch sú známe až z 18. a 19. storočia. Na konci 19. storočia sa v modernejších nemocniciach a klinikách nachádzali rozsiahle knižnice. Začiatkom 20. storočia sa Samuel Crothers zaoberal využitím literatúry ako jedným zo

spôsobov riešenia problémov ľudí, ktorí sa ocitli v ťažkej životnej situácii a potrebujú pomoc, začal používať pojem biblioterapie. Rozmach biblioterapie súvisel s dvoma svetovými vojnami, veľká pozornosť bola venovaná vojnovým veteránom, aby sa dokázali vyrovnáť s traumatickými zážitkami. V tridsiatych rokoch boli vypracované prvé zoznamy kníh zostavené knihovníkmi, ktoré by sa dali použiť pri liečbe psychických porúch. Ďalším medzníkom vo vývoji biblioterapie je rok 1946, kedy bola liečba literatúrou prvý raz aplikovaná u detí a dospievajúcej mládeže. V r. 1951 napísal Jerome David Salinger knihu Kto chytá v žite, prvú prelomovú knihu pre biblioterapiu adolescentov. V roku 1966 vyšli normy, ktorými sa mali riadiť nemocnice pri výbere kníh pre knižnice, ktoré slúžili pacientom. Roku 1969 bola založená zodpovedajúca subsekcia Medzinárodnej asociácie knihovníkov (IFLA), roku 1969 v Londýne vznikol medzinárodný ústav pre výchovu knihovníkov, ktorí pracovali v nemocniciach. Začal vychádzať časopis Book Trolley, ktorý sa venoval biblioterapii.

Existuje mnoho definícií biblioterapie, jednou z nich je tá, ktorá považuje za úlohu biblioterapie ovplyvňovanie čítania za účelom získania terapeutického efektu smerujúceho ku zlepšeniu stavu čitateľa, k opätovnému získaniu narušenej psychickej rovnováhy a stratenej sebadôvery. Výber vhodnej literatúry a diskusia o osudoch fiktívnych postáv uľahčuje čitateľovi nahliadnutie do svojho života. Umožňuje preniesť čitateľa z reálneho sveta do sveta imaginácie, dovoľuje zabudnúť na problémy, ponúka vzory ako zareagovať, núti premýšľať, naturálnym spôsobom tvorí a fixuje znalosti (I. Borecka).

Proces biblioterapie, pokiaľ má byť úspešný, musí mať nasledujúcich 6 fáz:

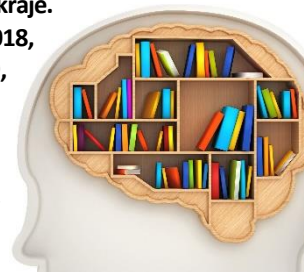
- čítanie resp. počúvanie vhodného terapeutického materiálu,
- identifikácia klienta s literárnymi hrdinami alebo s fiktívnou situáciou,
- projekcia (prežívanie) vyvolané percepciou textu spôsobujúca buď emocionálnu aktivizáciu alebo ukludnenie,
- katarzia – priznanie určitého psychického stavu počas čítania alebo po skončení čítania, pričom ho sprevádza pocit úľavy v dôsledku odreagovania psychického napätia a blokov; považuje sa za druh „očistenia“, umožňuje nahliadnúť do seba samého, čo ďalej môže viesť k zmene postoju,
- náhľad do seba – prostredníctvom premýšľania, prepracovania problému (samostatne alebo i s pomocou biblioterapeuta) čitateľ získava nový pohľad na určitý problém,
- zmena v postojoch alebo v správaní.

Charakter biblioterapie je interdisciplinárny, vyžaduje od terapeuta orientáciu v problematike z oblasti pedagogiky, špeciálnej pedagogiky, psychológie, vedy o knihovníctve, vedy o literatúre, schopnosť vytvárať pozitívnu náladu, schopnosť nadväzovať s účastníkmi terapie dobrý kontakt.

ZDROJ: Košanová Martina: Biblioterapie a biblioterapeutická praxe v SVK Plzeňského kraje.

In Čtenář, 2018, roč. 70, č. 9, s. 303-307

■ MET
Foto: echange-nottingham.ac.uk

Knihnicu pod holým nebom zamkli plavkami

Letná čítareň naplnila prvú päťročnicu svojej existencie. Obľúbená aktivita mala opäť šťastie na počasie. Do zákutia trenčianskej knižnice vo dvore na Jaselskej ulici si v uplynulej sezóne našlo cestu 378 návštevníkov vrátane prominentných hostí z radov spisovateľov.

Oáza pokoja obklopená zeleňou a slnečnicami bola dostupná každý pondelok a štvrtok od 4. júna do 13. septembra – pre všetkých a bezplatne. Takmer štyri stovky návštevníkov zaznamenali spolu 512 výpožičiek. Z tohto hľadiska sa ročník 2018 radí na druhé miesto v pomyselnom rebríčku návštevnosti letnej čítárne. Ak by však vyššia moc nenarušila prevádzku štyrikrát, počet záujemcov by zaiste atkoval minuloročný rekord (421).

K najväčším lákadlám knižnice pod holým nebom tradične patrilo atraktívne čitateľské menu, priebežne dochucované knihami z burzy a takmer päťdesiatimi titulmi periodík. Výber denníkov, týždenníkov, obecných a mestských novín, odborných časopisov či voľno-časových magazínov dokázal uspokojiť kritériá čitateľov všetkých žánrov. Výnimočná ponuka zároveň odráža naše nadštandardné vzťahy s viacerými slovenskými vydavateľstvami a partnermi.

Letnú čítareň zmodernizovalo počas uplynulých piatich ročníkov viacero noviniek. Komfort v podobe úkrytu pred priamymi slnečnými lúčmi poskytuje rolovateľná markíza. K navodeniu autentickej atmosféry zase slúžia drevené držiaky na tlačoviny, pripomínajúce rekvizitu z pôvodnej čítárne, ktorá tvorí súčasť knižnično-informačných služieb trenčianskej knižnice

od januára 1937. Od leta 2016 je propagácia aktivity súčasťou výkladu Kultúrno-informačného centra mesta Trenčín v jednej z jeho najnavštevovanejších lokalít – na Mierovom námestí. Vlani tu dostali čitatelia k novinám a časopisom osviežujúci bonus vo forme dezertu od suseda zmrzlinára.

Projekt knižnice pod holým nebom spustila Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR) v júni 2014. Doteraz letnú čítareň navštívilo 1867 záujemcov. Lokalita v područí hradu Matúša Čáka spĺňa oddychovú i poznávaciu funkciu. Popri harmonizovaní pešej zóny poskytuje priestor na realizáciu všetkým generáciám. Keďže VKMR je oficiálnym informačným miestom Trenčianskeho samosprávneho kraja, miestni aj turisti tu nájdu všetky základné informácie a publikácie

o trenčianskom regióne.

Letná čítareň sa tiež osvedčila ako žiadané pódium pre osobnosti kultúrneho života. Hostila napríklad stretnutie so spisovateľom, cestovateľom a hudobníkom Pavlom „Hiraxom“ Baričákom, v rámci Nocí literatúry vytvorila neopakovateľnú kulisu pre herečky Idu Rapaičovú, Zuzanu Mišákovú, poetku Margitu Ivaničkovú či výtvarníka a humoristu Milana Stana. Priestory letnej čítárne v júni 2018 využil na prezentáciu novej trenčianskej legendy mím Vlado Kulíšek. Bodku za tohtoročnou edíciou zase symbolicky napísala beseda (na fotografii) so scenáristkami, režisérkami, spisovateľkami Evou Borušovičovou a Barbarou Kardošovou (nielen) o knihe Do plaviek, ktorej organizáciu z verejných zdrojov finančne podporil Fond na podporu umenia.

PM, Foto: VKMR

Ľudia darovali knihy 161 deťom

Trenčianska nadácia uzavrela 18. decembra vo Verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne predvianočný projekt „Otvor srdce daruj knihu“. Neznámi darcovia kúpili označené knihy a nechali ich priamo v kníhkupectve, Trenčianska nadácia ich následne rozdala 161 deťom. V tomto roku odovzdala knihy deťom zo znevýhodnených rodín už po štrnástykrát.

„Usmiate tváre, zvedavosť a štebot spre-vádzali odovzdávanie detských knižiek a každým rokom sa zvyšujúci počet ďalších milých darčiekov od láskavých ľudí,“ informovala projektová manažérka Nikola Sedláčková.

Sprievodcom predvianočnej udalosti boli dievčatá zo Súkromnej ZUŠ na Novome-

ského ulici Nikoleta Mišáková, Alžbeta Malanová, Dominika Sabová, ktoré deťom predstavili krátku scénu z knižnice na Rokforte.

Predvianočný projekt je venovaný deťom z mnohodetných rodín, deťom osamelých matiek, deťom, ktorých rodina sa dočasne či dlhodobo ocitla v núdzi. Darcovia tento rok obdarovali 161 detí.

„Projekt Otvor srdce, daruj knihu realizujeme vďaka pomoci a podpore mnohých darcov a priateľov už štrnásť rokov a za celé toto obdobie sme obdarovali 2715 detských čitateľov,“ dodala Nikola Sedláčková.

ZDROJ: mytrencin.sme.sk
Foto: Radovan Stoklasa

Svetlo sveta uzrel Slovník regionálnych osobností

V Trenčíne pôsobilo veľa osobností, ktorých osudy presiahli hranice nášho mesta i regiónu. Svojou prácou inšpirovali celé Slovensko a ich tvorba je dodnes pokladnicou hodnôt nášho národa.

Vyplniť chýbajúce miesta v odborných reáliách, zdokumentovať životné osudy a významné činy Trenčanov bolo snahou, ktorá vyústila do zostavenia Slovníka významných osobností mesta Trenčín - 20. storočie.

Cieľom slovníka je priblížiť odbornej i laickej verejnosti osobnosti nášho mesta, ktorých život a dielo sú už uzavreté a ktoré si zasluhujú obdiv a úctu. Zachovať sumárne informácie o ľuďoch, ktorí tu žili a pracovali, aby neupadli do zabudnutia, ale stali sa súčasťou našej národnej histórie.

Slovník obsahuje abecedne usporiadané heslá s biografickými údajmi, krátkym životopisom a údajmi o tvorbe a diele

osobnosti. Z prelomu storočí sú v slovníku zaradení tí, ktorých tvorba bola výraznejšia v 20. storočí. Podkladom pri jeho zostavovaní boli encyklopédie, biografické slovníky a regionálna databáza knižnice. Osobnosti sú spracované formou hesla, ktoré obsahuje:

- meno a priezvisko
- významné pseudonymy
- dátum a miesto narodenia a úmrtia
- profesijné tituly – s názvom titulu a uvedením roku ich získania
- životopisný prehľad o štúdiách, pôsobení a činnosti.

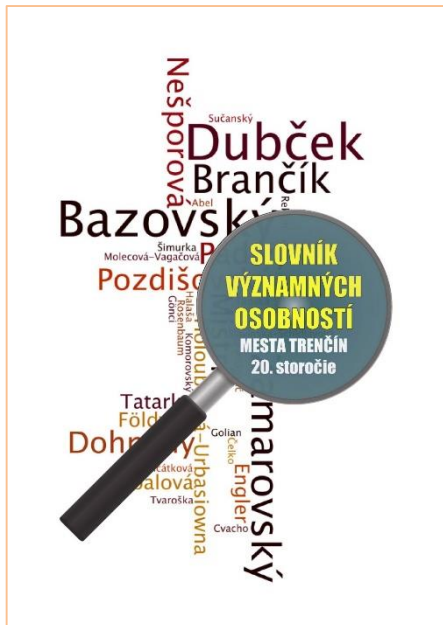
Každé heslo je doplnené súpisom literatúry, z ktorej sme čerpali informácie.

Slovník obsahuje 260 regionálnych osobností, ktoré sa v našom meste narodili, pôsobili, alebo zomreli. Ľahšiu orientáciu umožňuje zemepisný register a register profesií a povolání.

Vyjadrujeme presvedčenie, že slovník sa stane informačnou príručkou pre širokú verejnosť, učebnou pomôckou pre školskú mládež a vzbudí záujem o hlbšie poznanie dejín nášho mesta.

Slovník významných osobností mesta Trenčín - 20. storočie bol vydaný s finančnou podporou Mesta Trenčín.

ZOSTAVOVATELIA (Petra Dombaiová, Ján Kubica, Eva Struhárová)

Ukážka obálky a textu slovníka s vybranými spracovanými osobnosťami

ZÁVERY Z KNIHOVNÍCKEJ KONFERENCIE

Konferencia **KULTÚRNE DEDIČSTVO PRE VŠETKÝCH! KNIŽNICE 2018**, ktorá sa konala v dňoch 2.-3. októbra 2018 v Bratislave, mala za cieľ zmapovať aktuálnu situáciu a problémy pamäťových a fondových inštitúcií v rôznych smeroch ich činnosti.

Na konferencii sa zúčastnilo viac ako 200 odborníkov z týchto inštitúcií, ktorí si vypočuli 31 odborných príspevkov zaradených do 7 tematických sekcií.

Účastníci konferencie prijali nasledujúce závery:

- vítame iniciatívu Inštitútu kultúrnej politiky Ministerstva kultúry SR predložiť na diskusiu knižniciam analytický materiál „Analýza výpožičkovej návratnosti“
- odporúčame Slovenskej národnej knižnici spracovať koncepciu digitalizácie regionálnych dokumentov, vzhľadom na možnú duplicitnú digitalizáciu regionálnych knižníc
- žiadame Ústrednú knižničnú radu, aby oslovila ministerku kultúry SR vo veci

vyžitia digitálneho obsahu na portáli Slovakiana pre knižnice

- žiadame Ústrednú knižničnú radu, aby oslovila ministerku kultúry SR vo veci využitia národných registrov pre odbornú knižničnú verejnosť

- na základe informácie o perspektívnej výmene knižnično-informačného systému VIRTUA za iný knižnično-informačný systém odporúčame Slovenskej národnej knižnici zvolať stretnutie zástupcov participujúcich knižníc združenia KIS3G a prerokovať s nimi ďalší postup

- žiadame opätovne iniciovať rokovanie s autorskou spoločnosťou LITA ohľadne doplnenia hromadnej licenčnej zmluvy o predmety autorskoprávnej ochrany pri verejnom vykonaní diel na knižničných podujatiach a tiež ohľadne vypožičiavania iných ako literárnych diel, ako aj použitie rozmnoženiny časti diela – náhľadu diela, ktorým sa rozumie najmä obal a obsah diela v katalógoch knižníc knižničného systému SR, a to na informačné účely

súvisiace s ponukou na vypožičanie alebo sprístupnenie obsahu svojich zbierok

- odporúčame vytvoriť pracovnú skupinu pod gesciou Sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR, ktorá by priebežne analyzovala stav plnenia úloh v rámci jednotlivých strategických oblastí Strategie rozvoja slovenského knihovníctva 2015-2020

- odporúčame Slovenskej národnej knižnici, aby venovala osobitnú pozornosť činnostiam mestských knižníc

- vyzývame zástupcov IFLA na Slovensku, aby doplnili údaje o slovenských knižniciach v rámci iniciatívy IFLA Librarymap

- odporúčame Ústrednej knižničnej rade osloviť ministerku kultúry SR s požiadavkou na komunikáciu s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR ohľadne spolupráce základných a stredných škôl s verejnými a školskými knižnicami pri realizácii aktivít na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti.

SF, ZDROJ: sakba.sk

AUTORKA TRILÓGIE ZLATOKOPKA LUCIA SASKOVÁ: „Psychológiu uprednostňujem pred sexuálnymi scénami“

Píše o ženách, ktoré sa živia najstarším remeslom. Aj o tých, ktoré stavili na rolu módného doplnku zabezpečeného muža. Jedna z najčítanejších súčasných slovenských spisovateľiek LUCIA SASKOVÁ besedovala v trenčianskej knižnici.

• **Lucia Sasková je váš pseudonym. Prečo sa vám páči byť pri písaní niekým iným?**

Nemám na to nejaký konkrétny dôvod. Pseudonym vznikol v podstate náhodou a ja som si povedala, že to nie je úplne zlý nápad. Už sa mi niekoľkokrát potvrdilo, že je fajn oddeľovať autorský život od toho bežného, súkromného a že každý hneď podľa mena nevie, o koho ide v prvom, ani druhom prípade.

• **Aby sme o vás získali aspoň trochu konkrétnejší obraz, môžete prezradiť, čo robíte okrem toho, že píšete bestsellery? Čomu sa venujete v súkromnom živote?**

Žijem úplne bežný život, v ktorom chodím do práce, venujem sa svojim psom, domácnosti, vo voľnom čase rada cestujem, chodím do útulku pre opustené psy – Zatúlané psíky Šafa, mám lepšie aj horšie dni a nálady a podvečer, keď je čas na relax, tak nepozerám televíziu, ale píšem.

• **Aj protagonistky vašich najúspešnejších diel *Zlatokopka a Prostitútka* sú ženy, ktoré túžia, resp. musia byť niekým iným. Prečo ste tematicky vsadili práve na tento typ žien?**

Nebolo to vopred premyslené, skôr aktuálna téma, ktorá mne samej v hlave vytvorila otázky. Tieto ženy ľudia často hádzajú do jedného vreca, no rozdiel medzi nimi je veľký. Zlatokopky sú niečím iným, pretože ich hodnotové rebríčky im to priam prikazujú a považujú to za správne a moderné.

Ide často o životný štýl, v ktorom je život módného doplnku zabezpečeného muža úplne bežný a samozrejmý. Zato prostitútky volia svoj spôsob zarábania často z existenčných a iných dôvodov, ktoré majú od životného štýlu skutočne ďaleko. Uznávam, že princíp sa môže u niektorých zdať rovnaký, avšak realita je naozaj odlišná a nezlučiteľná.

• **Do akej miery vychádzajú tieto príbehy zo skutočných udalostí? Respektíve, do akej miery ste využívali znalosť inkriminovaného prostredia?**

Je to individuálne pre každú knihu. Každá je spleťou mňa, skutočných ľudí, reálnych udalostí a mojej fantázie. A každá v inom pomere. Napríklad pri písaní *Prostitútky* som komunikovala so skutočnou prostitútkou, ktorá sa týmto remeslom dlhé roky živila. Prostredie psychiatrickej kliniky a diagnózy mojich hrdiniek som konzultovala s lekármi. Nerada by som čitateľom podávala skreslený pohľad na vec, situáciu, alebo hrdinku.

• **Spomenuté postavy sú síce ženy, ale pohybujú sa zväčša v mužskom svete. Prihliadate pri písaní na okolnosti, ktoré môžu lákať medzi vašich čitateľov aj silnejšie pohlavie?**

Myslím si, že každá žena sa pohybuje vždy aj v mužskom svete. V akej miere, o tom už rozhoduje ona sama. Je pravda, že som nikdy nechcela písať „love story“, kde láska napokon víťazí a všetko sa s ňou zvládne. Pretože taký život jednoducho nie je. Pritom podotýkam, že je veľa autoriek, ktoré tieto témy bravúrne podávajú. Ja sama nie som romantická duša lietajúca v oblakoch, život ma naučil držať sa pri zemi, pretože čím vyššie človek lieta, tým tvrdší môže byť jeho pád. A moje knihy sú o živote. Reálnom, každodennom, pred ktorým netreba zatvárať oči, aj keď sa poniektorým nepáči. Na pohlaví čitateľov som si nikdy nezakladala, napriek tomu sú naklonené asi viac ženám, keďže v knihách je obrovský kus zo mňa samej.

• **Zlatokopky aj prostitútky sa pohybujú vo sférach, kde sex tvrdí muziku. Viacero recenzií vám však z tohto hľadiska vyčíta nedostatočný manévrovací priestor. Aký význam v kontexte rovnomených kníh prikladáte popisu sexuálnych scén?**

Je veľa kníh s oveľa obsiahlejšími a početnejšími sexuálnymi scénami, zaraďujú sa však do inej knižnej kategórie, takže si nemyslím, že by v mojich príbehoch bol

sex na prvej priečke. Sexuálne scény nie sú v nich opisované natoľko, ako možno prezrádza názov, netreba sa tým nechať zmiasť. Oveľa dôležitejšie sú pre mňa psychologické sondy do hláv hlavných hrdiniek ako opis samotných aktov. Napriek tomu, že sexuálne umenie je ich podstatou.

• **Okrem množstva psychologických momentov diela nesú miestami až detektívny nádych. Neuvažujete sa viac udomáčniť aj v tomto žánri?**

V žánri, v ktorom vyšli moje knihy doposiaľ, sa cítim dobre a zatiaľ nemám potrebu ho radikálne meniť. Radšej pridám trošku „iného“ do toho, v čom sa cítim ako ryba vo vode.

• **Na literárnom poli ste prvú brázdou vyryli pred šiestimi rokmi románom *Neznámych nemiluj*. Aké skúsenosti s písaním mu predchádzali?**

Skúsenosti, ktoré by stáli za zmienku, som nemala. Je pravda, že som vždy niečo čmárala odkedy som sa naučila písať, ale nikdy som tomu neprikladala význam. Kniha *Neznámych nemiluj* vznikla spontánne a asi dva roky bola len tak uložená medzi ostatnými priečinkami v počítači, kým som nabrala odvalu na poslanie do vydavateľstva. Nikto ten príbeh predtým nečítal, netušila som, aká bude odozva, alebo či má rukopis nejakú výpovednú hodnotu.

• **V najnovšom literárnom počine *Rozpoltená sa vraciate k téme, ktorú ste svojho času otvorili v románe *Nebezpečná**.**

Rozpoltená je iná. Iná ako moje ostatné romány v rôznych aspektoch. Príbeh je o dvoch psychicky narušených ženách, ktoré bojujú so svojimi diagnózami, ktoré sa snažia zlúčiť do fungovania v bežnom živote bez toho, aby si priznali, že majú problém. Čo je pri psychických diagnózach odrazovým mostíkom pre liečbu a ďalší postup. Snažím sa preniknúť do ich hláv, do ich duší, do ich chápania sveta a okolia. V knihe sú spracované ťažké psychické diagnózy, fungovanie psychiatrickej kliniky a zvraty, z ktorých mne samej behal miestami mráz po chrbte.

• **Poznáte ženy z obálok vašich kníh?**

Nie, nie. Ženy na obálkach sú z fotografií, ktoré vyberáme zväčša v medzinárodných fotobankách, takže je takmer nemožné spoznať ich osobne.

PETER MARTINÁK; Foto: archív LS

Článok bol uverejnený v *Trenčianskych novinách* (roč. 59, č. 48/2018, s. 8)

FOTOGALÉRIA PODUJATÍ V TRENČIANSKEJ KNIŽNICI V 2. POLROKU 2018

Beseda s Ivetou Bohušovou nielen o knihe *Tatranské chaty*

Prezentácia detskej knižky Jaroslavy Kuchtovej *Keby som mal brata*

Beseda s Matejom Tóthom a Michalom Červeným o knihe *Odchýlka*

Olympijský víťaz v chôdzi Matej Tóth počas besedy v trenčianskej knižnici

Beseda s Andrejom Tichým o jeho knihe *Cesta na ropnú plošinu*

Prednáška historika Ivana Mrvu o významných osmičkách v našich dejinách

Papačková noc v trenčianskej knižnici

Tematická aktivita *Cesta do praveku* počas Papačkovej noci vo VKMR

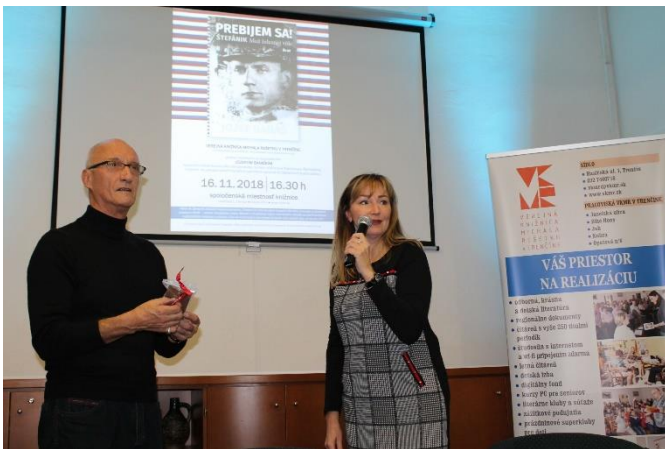
FOTOGALÉRIA PODUJATÍ V TRENČIANSKEJ KNIŽNICI V 2. POLROKU 2018

Beseda s Katarínou Nádaskou o prostriedkoch ľudového liečenia

Talkšou „Povedz mi, čo čítaš“ s folkloristom Jozefom Ďuráčim

Prezentácia najnovšieho románu Jozefa Banáša – *Prebijem sa!* Štefánik

Spomienky Vojtecha Brabenca (vpravo) a Emila Sedlačka (v strede) na rok 1968

Uvedenie do života knihy *Vidmo* z pera Evy Bodnárovej

Talkšou „Povedz mi, čo čítaš“ s cestovateľom a chatárom Ivanom Bulíkom

Beseda žiakov ZŠ s hudobníkom a spisovateľom Braňom Jobusom

Charitatívne predvianočné podujatie pre deti z DD Lastovička „Svet lásku má“

RUDOLF DOBIÁŠ – slovenský Solženicyn

Dňa 25. septembra 2018 sa vo Verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne konalo pod záštitou Klubu nezávislých spisovateľov v rámci cyklu Poznávame Trenčanov stretnutie s tvorbou Rudolfa Dobiáša. Stretnutie sa konalo pri príležitosti Dobiášových 84. narodenín a pri príležitosti prekladu jeho tvorby do anglického jazyka pod názvom *A Long Night's Stories*. Dôvodom prekladu je Dobiášovo nominovanie na Nobelovu cenu, o ktorej by sa malo rozhodnúť v budúcom roku.

Úvod stretnutia patril žiačkam Základnej umeleckej školy Karola Pádivého v Trenčíne. Moderátorskej úlohy sa zhostila Dagmar Inštitorisová, predsedníčka KNS.

Podujatia sa zúčastnili aj pracovníci Ústavu stredo európskych jazykov a kultúr Fakulty stredo európskych štúdií v Nitre, a to prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc. (zároveň člen KNS), a PhDr. Ján Gallik, PhD., riaditeľ ústavu. Okrem nich boli prítomní aj dvaja členovia Klubu nezávislých spisovateľov, a to spisovateľ Anton Baláž a doc. PhDr. Igor Hochel, PhD., ktorý vyučuje na Katedre slovenského jazyka a literatúry FF UKF v Nitre.

Úvodná prednáška s názvom *Rudolf Dobiáš – slovenský Solženicyn*, ktorá dala aj názov celému stretnutiu, patrila prof. Tiborovi Žilkovi. V nej nám priblížil osobnosť a život Rudolfa Dobiáša, ktorý bol poznačený väzením a prácou v uránových baniach. Počas vysokoškolských štúdií, dňa 23. 12. 1953, bol Rudolf Dobiáš zatknutý, obvinený z velezrady a protištátnej činnosti, a následne odsúdený na 18 rokov väzenia, z čoho sedem rokov strávil v pracovných táborech na Jáchymovsku, Slavkovsku a Příbramsku. Prepustený bol v máji 1960 na základe amnestie. Prof. Tibor Žilka vo svojej prezentácii zobrazil okrem iného aj protokoly o vypočúvaní Dobiášových rodinných príslušníkov. Zážitky z tohto temného obdobia jeho života sa premietli aj v jeho tvorbe.

V následnom príspevku, ktorý Anton Baláž nazval *Prelet nad životom Rudolfa Dobiáša*, predstavil Baláž Rudolfa Dobiáša z celkom inej stránky. Zameril sa na prvé bezstarostné chlapčenské roky jeho života, kedy ako jedenásťročný chlapec zapálil pušný prach z výbušnín, ktoré ostali pri

jeho rodisku, obci Dobrá (miestna časť Trenčianskej Teplej), po vojakoch z druhej svetovej vojny. Záverečný príspevok patril Igorovi Hochelovi, ktorý priblížil tvorbu Rudolfa Dobiáša, konkrétne jeho poéziu. Dobiášovu tvorbu charakterizoval ako kraskovsko-rúfusovský typ poézie.

Po jednotlivých príspevkoch nasledovala diskusia, v ktorej okrem iných zaznela otázka od moderátorky, Dagmar Inštitorisovej. Otázka sa dotýkala rokov prežitých v uránových baniach. Ako veľmi bolia slová, ktoré sa nedali vziať z Jáchymova a ako bolia tie, ktoré sa nedali napísať? Rudolf Dobiáš na to reagoval slovami: „Nedokážem pochopiť, ako sa niekto dokázal v rokoch totality a pri odsúdení mladých ľudí dívať na tú smrť!“ Tie slová vypovedajú veľa o tom, čo všetko musel Rudolf Dobiáš v živote prežiť. A možno práve to u neho spôsobilo, že navonok pôsobí ako človek veľmi pokorný, ktorého životným cieľom nie je úspech a sláva, ale žiť svoj život pokojne.

MONIKA ADAMICKÁ

Foto: VKMR, ZDROJ: fss.ukf.sk

Záverečné slová stretnutia s Rudolfom Dobiášom patrili PhDr. Jánovi Gallikovi, PhD., ktorý predniesol báseň *Litánie k slobode*:

Modlime sa:

*Ave, milostiplná sloboda,
ty Bohom požehnaný dar.*

*Si naše vzkriesenie i zmar
vždy ďaleká, navždy opodiaľ,
kvet púšte, rajská pohoda...*

*Pamodaj lávka, večný hrnček var,
kozliatko družne i vlk samotár,
aj ruža rajská, ktorú zahodia,
tiež úfnosť diabla, hriešna nádoba,
v útulku čistých vykričaný bar,
vo vonnej ruži zápach zhnitých pár,
a v prachu zeme Božia podoba.*

*Ave, milostiplná sloboda,
ty Bohom požehnaný dar.*

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

26. ročníka

celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Branekého

STUDŇA SA TAJNE S DAŽĎOM ZHOVÁRA

Trenčín | 30. november 2018

Zoznam ocenených v žánri POÉZIA

Kategória: mládež (15 – 20 rokov)

- 1. miesto: Patrik Májovský (Bratislava)
- 2. miesto: Alex Zamborský (Trenčín)
- 3. miesto: Magdaléna Martišková (Topoľčan)
- Cena primátora mesta Trenčín: Filip Čaňo (Trenčín)
- Cena MO Matice slovenskej v Trenčíne: Tobiáš Šiška (Kežmarok), Matúš Chudý (Topoľčany), Tomáš Kubričan (Topoľčany), Samuel Kňazovčík (Trenčín)
- Cena poroty literárnej súťaže: Veronika Chomová (Prešov)

Zoznam ocenených v žánri PRÓZA

Kategória: mládež (15 – 20 rokov)

- 1. miesto: Jovana Martina Oravcová (Trenčín)
- 2. miesto: Karin Kopčová (Jasenov)
- 3. miesto: Veronika Chomová (Prešov)
- 3. miesto: Marek Moravčík (Bzince Radošina)
- Cena primátora mesta Trenčín: Slávka Jalčová (Michalovce)
- Cena MO Matice slovenskej v Trenčíne: Daniela Romanová (Zákopčie), Tomáš Jasnický (Dubodiel)

Zoznam ocenených v žánri POÉZIA

Kategória: dospelí (nad 20 rokov)

- 1. miesto: Katarína Bajžíková (Piešťany)
- 2. miesto: Andrea Trusková (Trenčín)
- 3. miesto: Zuzana Martišková (Topoľčany)
- 3. miesto: Zuzana Cascino (Trenčín)
- 3. miesto: Viktória Laurent-Škrabalová (Paríž)
- Cena primátora mesta Trenčín: Lidka Žáková (Kostolné Kračany), Martin Lančarič (Trenčín), Oľga Nemcová-Košecká (Trenčín)
- Cena MO Matice slovenskej v Trenčíne: Oľga Krajmerová (Trenčianske Teplice), Peter Šípoš (Topoľčany), Emília Filipová (Svätý Peter), Anna Lažová (Svidník)
- Zvláštna cena poroty: Miroslav Klúčovský (Horné Srnie), Dušan Kubo (Trnovec)

Zoznam ocenených v žánri PRÓZA

Kategória: dospelí (nad 20 rokov)

- 1. miesto: Katarína Holcová (Brandýs nad Labem)
- 2. miesto: Mária Berithová (Melčice-Lieskové)
- 2. miesto: Marta Viteková (Nové Mesto nad Váhom)
- 3. miesto: Jaroslav Janečka (Trenčín)
- 3. miesto: Eva Bieliková (Lednica)
- Cena primátora mesta Trenčín: Jana Cigániková (Slovenský Grob)
- Cena MO Matice slovenskej v Trenčíne: Maroš Andrejčík (Michalovce), Bronislava Ganajová (Trenčín)
- Cena poroty literárnej súťaže: Jozef Páleník (Svinná), Ružena Viskupičová (Trenčín), Elemír Beďatš (Trenč. Mitice)
- Cena Verejnej knižnice M. Rešetku v Trenčíne: Eleonóra Žúrková (Trenčín)
- Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK: Gustáv Rumánek (Stará Turá)
- Cena Európskej asociácie miest mieru: Pavol Zlatovský (Trenčín), Erik Jasaň (Košice)

Popoludnie v múzeu v slovensko-moravskom pohraničí

Existujú skupiny ľudí zdieľajúcich dlhodobé určité znaky, ktoré ich vnútorne spájajú a navonok spoločenstvo robia svojbytným, jedinečným a pozoruhodným. V prípade národov sa to netýka len spoločne obývaného územia, vlastnej reči alebo správy vecí verejných. Spoločné a výnimočné prvky sa vyskytujú aj v hmotnej a duchovnej kultúre tohto spoločenstva a môžeme ich pomenovať aj tradíciami. Národ, ktorý vedome či nevedome prestane uchovávať svoje tradície spojené s jeho vlastnou genézou, tradície overené dejinami a múdrosťou predkov, môže postupne stratiť svoju identitu. Každá prítomnosť má svoju minulosť, svoj vývoj a nemali by sme na to zabúdať.

Našťastie, Slovensko je pri svojej špecifickej pestrosti duchovnej a hmotnej ľudovej kultúry takpovediac od doliny k doline akýmsi etnologickým pokladom a veľmi dobre si to uvedomovali a uvedomujú činitelia samosprávy ale aj „bežní“ občania po všetkých kútoch našej vlasti a toto platilo aj platí aj v našej obci. V prepojení s Dňami európskeho kultúrneho dedičstva usporiadali v sobotu 8. septembra 2018 popoludní podujatie s názvom „Popoludnie v múzeu v Moravskom Lieskovom“.

Často sa múzeá umiestňujú do historických budov a tak je to aj s našim obecným múzeom. Budova múzea pôvodne fungovala ako stoličný dom, neskôr v nej bola evanjelická fara a potom pošta. A keď začínala nadobúdať status chátrajúcej stavby, skupina miestnych nadšencov pre miestne dejiny a kultúru, ktorí si vďaka svojim životným skúsenostiam uvedomovali význam prezentácie miestnej kultúry, začala budovu v roku 1998 renovovať. Vďaka obetavému úsiliu v krátkom čase budovu zrekonštruovali približne do

dnešnej podoby. Postupne sa zariadenie interiéru ďalej upravovalo a vylepšovalo. Už príchod do dvora začal súčasnému návštevníkovi navodzovať návrat do dejín. Krytý chodník popri budove s dreveným oporným stĺporadím pre strechu a otvorená časť stavby s množstvom predmetov, ktorými sú väčšie aj menšie pracovné nástroje spojených najmä s prácou na poli. Po príchode do vnútornej časti expozície návštevníkov očaria predmety zo života našich predkov. Nástroje slúžiace na domácu výrobu textílií, dobový nábytok a zariadenie miestností, predmety dennej potreby ale napríklad aj originálne súčasti miestneho kroja pôsobivo vystavené v modernej vitríne. Nechýbala ani dobová miestnosť zvlášť venovaná osobnostiam obce vrátane duchovných predstaviteľov, ktorí sa vždy spájali s kultúrnym životom obce. Toto všetko boli v tento deň záujemcom ochotne priblížiť či vysvetliť prítomné sprievodkyne a sprievodcovia. Perličkou na konci celej

prehliadky bola prezentácia pivničných priestorov v priestoroch dvora v minulosti určených na väznenie a údajne dokonca aj mučenie osôb.

Záujem návštevníkov počas tohto príjemného septembrového dňa spolu s množstvom predošlých návštevníkov počas dvadsiatich rokov existencie múzea, ktorí sa už čo-to dozvedeli o živote miestnych ľudí a jeho podmienkach v dávnejších časoch poskytuje nádej, že povedomie, ktoré si pritom o minulosti miestneho slovenského ľudu na slovensko-moravskom pohraničí mohli osvojiť, odzrkadlilo jeho múdrosť, pracovitnosť, odolnosť, zbožnosť a ďalšie kladné črty slovenskej povahy. A že aspoň časť národa nezabudne a bude pracovať na uchovávaní vlastného bohatého kultúrneho dedičstva či tradícií nielen pre prezentáciu zahraničným turistom, ale aj pre budúce generácie hrdých Slovákov tak ako doteraz.

JÁN KUBICA, Foto: autor

Kvety múz kvitli knihovníkom aj v roku 2018

Druhý októbrový pondelok patril tradičnému odovzdávaniu cien Flores Musarum, určených významným osobnostiam a kolektívom Trenčianskeho kraja z oblasti kultúry. „Kvety múz“ rozkvitli v rámci

slávnostného galavečera v historickej kasárni Trenčianskeho hradu. Medzi laureátmi opäť nechýbali ani knihovníci.

Spomedzi pracovníkov Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR) si ocenenie z rúk podpredsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja Jozefa Trstenského a riaditeľky VKMR Gabriely Krokvičkovej prevzali (pri príležitosti životného alebo pracovného jubilea) Jana Cibová, Petra Dombaiová, Jarmila Mošková a Peter Monček.

Za svoju kreativitu, talent, pracovitnosť, no najmä srdečný prístup k práci, vďaka kto-

rému sa v kraji tvorí a udržiava kultúra, si ocenenie Flores Musarum za rok 2018 celkovo prevzalo 17 jednotlivcov a 3 kolektívy.

Galavečer zorganizovalo Trenčianske osvetové stredisko v spolupráci s Verejnou knižnicou M. Rešetku v Trenčíne, Trenčianskym múzeom a Galériou M. A. Bazovského v Trenčíne. Na príprave podujatia sa podieľali aj študenti Strednej odbornej školy sklárskej Lednické Rovne, ktorí sú autormi ocenení Flores Musarum.

PM, LK (tsk.sk)

Foto: tnos.sk

Inšpiratívna a voňavá. Aj taká bola BIBLIOTÉKA '2018

Jorge Luis Borges, jeden z celosvetovo najznámejších autorov Latinskej Ameriky, povedal krásny výrok: „Vždy som si raj predstavoval ako knižnicu“. S tým sa, samozrejme, stotožňujeme. No pre nás je rajom a doslova každoročným sviatkom jedna udalosť – Bibliotéka. Tej vlaňajšej sme sa premiérovou zúčastnili v zostave, ktorá súčasne figuruje v oddelení literatúry pre deti a mládež VKMR v Trenčíne.

Hneď po príchode nás srdečne privítala v stánku Mladých liet naša známa Zdenka Pastorková. Ochotne nám predstavila novinky, ktoré by mohli obohatiť náš knižničný fond. Toto milé stretnutie sa však nenieslo iba v pracovnej atmosfére, ale aj v duchu utužovania dobrých vzťahov.

Bolo ťažké odolať voni kávy, čaju, či punču z neďalekého stánku Panta Rhei, ktorý doslova voňal ako Vianoce. A nielen voňal, ohúrila nás aj prekrásna výzdoba dotvorená už aj vianočným stromčekom. Nedali sme sa však zlákať (zatiaľ) a nezabudli sme na naše pracovné povinnosti. V stánku vydavateľstva Trio Publishing sme zastihli bábkoherečku Paťku Sopkovičovou, ktorá bola ochotná dohodnúť sa na termíne návštevy našej knižnice s jej scénickým čítaním knižného debutu Zuzany Líškovej – *Ako sa Ela naučila vidieť neviditeľné*. Mali sme to šťastie, že sme predstavenie mohli vidieť aj na Bibliotéke. A bolo úžasné! Paťka nám predviedla, ako osamelé dievčatko Ela jedného dňa predsa len stretne svojich kamarátov. A to nie hocija-

nych! Ale rovno škriatkov, ktorí ju naozaj naučili vidieť neviditeľné. Veľmi sa tešíme, že takéto úžasné predstavenie budú môcť zažiť deti aj u nás v knižnici.

Bibliotéka vždy prebieha na viacerých pódioch, čo je na jednej strane skvelé, pretože si každý nájde to svoje, čo ho zaujíma, no zároveň by sme sa museli rozdvojiť, aby sme mohli stihnúť všetko, čo by sme chceli vidieť. Preto sme si iba na chvíľku vypočuli vystúpenie Emmy Drobnej, ktorá rozspievala riadny kúdeľ detí, ktoré tam sedeli a spolu spievali jej pesničku *Try* a ďalšie, ktoré naspievala v angličtine. Výber práve týchto pesničiek nebol náhodný. Bol predprípravou besedy *Jazyky majú zelenú* s Karin Hajdu, Zuzanou Vačkovou a Emmou Drobnou. No nemohli sme byť všade, čo sa dá robiť.

Vôňa stánku Panta Rhei si nás napokon predsa len zlákala k sebe naspäť a dopriali sme si rannú kávičku, s ktorou sme si vypočuli besedu s Mirkou Varáčkovou. Mirka je známa autorka, odmeňovaná najmä kvôli knihám, ktoré píše pre dospievajúce slečny. Zo stánku sme však nemohli odísť bez toho, aby sme sa odfotili pri krásnom vianočnom stromčeku.

Bibliotéka vie byť naozaj únavná, ale v tom najlepšom zmysle slova. Veľmi sme sa tešili na autorské čítanie Zuzky Csontosovej z jej novej knižky *Majstrík a Krasomilka*. Dozvedeli sme sa, že títo rozprávkoví škriatkovia radi tvoria, vymýšľajú, pečú, varia, strihajú... A to všetko s obyčajnými deťmi. Keby nebolo fantázie, ich svet, ba dokonca aj oni sami, by sa scvrkli, až úplne vyparili. Vybrali sa teda radšej hľadať pomoc do ľudského sveta. Interaktívne veľmi pomáhali detičky z viacerých tried. Teda nie všetky detičky. Po jednej skupinke zostala miestnosť ako po výbuchu a my sme sa iba súcítne na seba pozreli, (s maličkou dávkou poteše-

nia, keďže to veľmi dobre poznáme), že niečo také sa nedeje iba u nás. Odniesli sme si však nápady na nové aktivity s deťmi, ktoré môžeme vyskúšať aj my.

Ako správne knihovníčky (a knihomolky) sme si niekoľkokrát popozerali stánky všetkých vydavateľstiev a pofotili sme si všetky knihy, ktoré by sa nám mohli hodiť v našom detskom oddelení. No teda... Nielen popozerali. Ľubka poznamenala, že je škoda, že vždy vyjde Bibliotéka v takom dátume, keď je pár dní pred výplatou. Neskôr sme sa však zhodli na tom, že je to tak predsa len lepšie, pretože by sme boli schopné aj celú ju tam minúť... Áno, aj my sme si odniesli zopár kusov domov. Ľubka zostala verná detektívkam a ja som v sebe nezaprela dejepisárku a pribudla mi ďalšia kniha z histórie (a o histórii sa dá vo veľkom podebatovať aj na Bibliotéke! Skúsila som si to sama o Oskarovi Schindlerovi s pánom z antikvariátu Olejar).

Pri našom blúdení pomedzi knihy sme postretali veľa známych ľudí. Potešilo nás stretnutie s pani riaditeľkou Knižnice pre mládež mesta Košice Ivetkou Hurnou, ktorá nás srdečne pozvala na odborný seminár *Motivačné aktivity s detským čitateľom*. Medzitým už začala beseda s jedným z našich najvýznamnejších súčasných básnikov pre dospelých aj pre mládež, pánom Danielom Hevierom. V rozprávaní sa vrátil k niektorým svojim starším básňam a prezradil nám, že dnes už by také básne pravdepodobne nenapísal, pretože sa mu už rokmi zmenil pohľad na niektoré skutočnosti a udalosti, má viac zážitkov a skúseností. Z jeho retrospektívneho pohľadu na básnickú tvorbu vznikol výber toho najlepšieho v knihe *Tak takéto básne píše Hevier*.

Po zaujímavom rozprávaní pána Heviera nasledovala beseda s úžasnou Vandou Rozenbergovou, ktorá v rozhovore s literárnym kritikom Dadom Nagyom prezradila niečo o sebe, jej priateľoch, či o pripravovaných knihách. S úsmevom spomenula, že najvdčačnejšie sú besedy s deťmi, s ktorými to, nech je beseda na akúkoľvek tému, vždy skončí pri rozprávaní o ich domácich zvieratkách.

Čas však ubehol neúprosne rýchlo a my sme sa už museli pobrať domov. Cesta odtiaľ už až taká rýchla nebola a v nekonečných bratislavských kolónach sme mohli s úsmevom na tvári debatovať o úžasnom dni, ktorý sme prežili. Už teraz sa tešíme na návštevu zasa o rok!

MARCELA MASARIKOVÁ, Foto: VKMR

Aj vďaka Bibliotéke sa podarilo Patriciu Sopkovičovou predstaviť vďaka detským čitateľom v trenčianskej knižnici

Príbeh letca pplk. Antona Vanka z Lednických Rovní

V januári 2019 sme si pripomenuli 101. nedožitý narodeniny nášho slávneho rodáka. O Antonovi Vankovi, jeho priateľoch – letcoch a o ich slávnom úteku zo Slovenska, cez Orient do Anglicka bolo napísaných množstvo článkov a niekoľko kníh. Asi najznámejšie sú *Útek cez Orient* od Emila Kadnára a *Rytieri oblohy*, ktorú napísal Drahoslav Machala.

Hrdina druhej svetovej vojny - pilot Anton Vanko sa narodil v Lednických Rovniach 10. januára 1918 v rodine sedliaka. Mal ďalších osem súrodencov. Jeho otec Karol nar. 1873 mal z prvého manželstva päť detí: Jána, Alexandra, Annu, Máriu a Štefana. Ján a Alex sa vysťahovali do Ameriky a zomreli v Nebraske a Michigane.

Po smrti manželky Františky rod. Dubovej sa otec Karol v roku 1913 oženil po druhýkrát s Annou Hantákovou, nar. 1887. Z toho manželstva sa narodili ďalšie štyri deti: Karol ml. (1914), Anton (10. 1. 1918), Emília (1919) a Jozef (1923). Anton sa po skončení základnej školy vyučil za sklára a začal pracovať v sklárňach v Lednických Rovniach, podobne ako mnohí jeho vrstovníci. Sklárne tu existovali už od roku 1892. Aktívne pôsobil v miestnej skautskej skupine a v Sokole. Podľa jeho rodiny a priateľov mal Tono výbornú povahu, večne dobrú náladu, rád spieval, bol to veselý mládenec, ktorý sa na nikoho nevedel nahnevať. Jednoducho chlapec do partie. Sám sa naučil hrať na klavíri a na trúbke, preto ho všade radi videli. S ním prichádzala aj dobrá nálada, pohoda a radosť. Vo voľných chvíľach chodieval hrať na trúbke-krídlovke na zábavy po okolitých dedinách. Nevedno ako, no Tono sa bezhlavo zamieroval do lietania a chcel sa stať letcom.

Keď doma pred rodičmi vyhlásil, že bude letcom, mama sa prekrižovala a otec sa iba pousmial, nebral jeho chlapčenské nápady vážne. Keď jeho starší brat Karol chodieval z vojenčiny domov na opušták, Tono mu neustále obhrýzal uši slávnou vetou: „Karol pomôž mi stať sa letcom!“ Zrazu po pár mesiacoch mu prišli papiere z Prostějova, že môže nastúpiť do tamojšej školy leteckého dorastu. Tonov sen sa začal pomaly naplňať...

Po ukončení školy pôsobil najprv na letisku v Piešťanoch, neskôr v Trenčianskych Biskupiciach, kde mal svoje posledné bydlisko na území Slovenska. Po vypuknutí 2. svetovej vojny bol už aktívny poddôstojník a slúžil ako kuriérny pilot medzi východným frontom a zázemím. Jeho sen - stať sa letcom sa mu splnil, lenže spokojný nebol. Nebol spokojný s rozbitím republiky, chcel aktívne bojovať proti Nemcom. Dni a týždne rozmýšľal o tom, kedy sa mu naskytne nejaká príležitosť odletieť na Západ a zaradiť sa medzi letcov - dobrovoľníkov o ktorých úspechoch často počúval v rádiu v relácii Volá Londýn!

Počas okupácie územia Čiech a Moravy a existencie prvej Slovenskej republiky počas 2. svetovej vojny fungovala dočasná Československá vláda na čele s prezidentom E. Benešom v Londýne. Britská vláda vtedy hľadala každého, kto by bol ochotný za nich bojovať. Vláda Veľkej Británie a Československá dočasná vláda podpísali 25. 10. 1940 dohodu, ktorá sa zaoberala vojenským pôsobením čs. vojakov a letcov v Británii. Letci vytvorili československé perute Royal Air Force (RAF). Naši letci tu boli postupne zapájaní do výcviku na britských lietadlách a veľmi úspešne zasiahli do bojov o Veľkú Britániu. Po prvý raz sa Anton o útek do zahraničia zaujímal v máji 1939, keď sa s priateľmi informovali na francúzskom konzuláte v Bratislave, či by Francúzi zobrali slovenských letcov do vlastného letectva. Tam nepochodili. Nádejná príležitosť nastala, keď v leteckých opravovniach v Trenčianskych Biskupiciach začiatkom roka 1943 dávali technici dokopy Antku Aviu B-71. Opravené lietadlo priam provokovalo predstavivosť mladých pilotov. S kolegami Františkom (Leom) Slezákom a Ľudovítom Pollákom začali sprádzať plán odletu do Turecka a odtiaľ do Británie. Túto trasu považovali pre nich za najbezpečnejšiu. Pridal sa hlavný mechanik Jozef Koman a mechanik Ján Bžoch. Tí dokonale prezerali technicky vymožené dvojmotorové lietad-

lo a neustále ho vylepšovali a testovali. Odlet 4. apríla im nevyšiel. A tak si ďalší deň odletu päťica naplánovala na Kvetnú nedeľu 18. apríla 1943.

V ten deň čatár Anton Vanko naštartoval motor Antky a ostatní naskákali do lietadla, nezastavil ich ani žandár, ktorý sa tam objavil. Chlapci preleteli ponad Trenčiansky hrad, preleteli ponad Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a keď v diaľke videli siluetu Istanbulu, začal im vynechávať jeden motor. Pôvodný plán pozrieť si mesto z vrchu a vyhládať letisko museli zmeniť na núdzové pristátie v teréne pri Kestanelike asi 26 km od Istanbulu.

O tom, čo nasledovalo potom by sa dala napísať celá kniha. Ich cesta z Turecka do Anglie im trvala dlhých šesť mesiacov! Koľko prekážok a útrap museli prekonať mladí slovenskí chlapci, len aby mohli bojovať proti Nemcom! V Turecku na vojenskej polícii nasledovali nekonečné výsluchy. Koman, ktorý vedel nemecky ich neustále ubezpečoval, že majú jediný cieľ: dostať sa čo najskôr do zahraničného odboja v Británii. Veliteľ istambulskej vojenskej posádky im nakoniec sľúbil pomoc, pridal im tlmočníka a poslal ich do Anky.

Skupina sa na čas oddelila a zasa spojila. Nasledovala cesta loďou do Izmiru, väzenie v hygienicky neznesiteľných podmienkach a návrat do Istanbulu, cesta vlakom cez sýrsky Halab a Damask do Jeruzalema. V Halabe sa ich cesta znovu zasekla a ako podozrivých ich zatvorili do utečeneckého karanténneho tábora. Tu Vanko, Slezák a Pollák dostali maláriu s vysokými teplotami. Keď sa vyliečili, podarilo sa im dostať z tábora a nasadnúť na vojenský vlak do Bejrútu a odtiaľ do Jaffy a Jeruzalema. V Jeruzaleme sa ich ujal čs. konzulát v Palestíne, boli zaregistrovaní ako dobrovoľníci čs. zahraničnej armády. Nasledoval ozdravovací pobyt, kúpanie v Mŕtvom mori a pobyt v Getsemanskej záhrade spojený s modlitbami. Od tiaľ si chlapci doniesli kamienky, ktoré potom nosili všade so sebou. Potom nasledovala cesta do Káhiry, opäť zajatecký tábor a výsluchy, krátke stretnutie s Komanom a Bžochom

HISTORIA MAGISTRA VITA

(ich loď bola bombardovaná a potopená nemeckými lietadlami, zachránil ich záchranný čln). Neskôr cesta loďou do Alžíra, niekoľko dňová plavba oceánom, až konečne pristáli v Liverpoole. Po pár dňoch oddychu konečne cestovali do Londýna.

Štvrtok 14. októbra 1943 bol v pamäti Antona Vanku, Ľuda Polláka a Lea Slezáka zapísaný ako Veľký deň. V ten deň dorazili vlakom do Londýna a boli ubytovaní v Czechoslovak home vo Westminsterском obvode. O pár dní na to sa stretli s Dr. Clementisom a ďalšími predstaviteľmi čs. vlády. Dr. Clementis rýchlo pochopil aký odvážny a zároveň senzáčný skutok sa podaril skupine slovenských letcov útekem cez Turecko a Izrael do Británie. Dňa 19. októbra pripravili tlačovú konferenciu s tromi slovenskými pilotmi, kde boli prítomné desiatky žurnalistov zo Spojeného kráľovstva a zahraničia. Interview s Antonom Vankom - pilotom Antky publikovali v nedeľnom vydaní Reynolds News s jeho fotografiou na prvej strane. Novinári predostreli anglickým čitateľom myšlienku, koľko útrap a prekážok museli mladí Slováci prekonať len kvôli tomu, aby dostali príležitosť bojovať proti Nemcom. Angličanovi stačilo narukovať do britskej armády, ak sa tak ako dobrovoľník rozhodol urobiť. No mladí Slováci kvôli takejto možnosti museli prejsť takmer pol sveta.

Trojica bola prijatá ministrom zahraničných vecí Janom Masarykom. Interview v Reynolds News s Antonom Vankom malo úžasnú odozvu medzi českými a slovenskými vojakmi, všade sa o tom hovorilo. Dokonca Antona vyhľadal Gejza Hološko, rodák z Lednických Rovní a priateľ jeho brata Karola, ktorý žil v Argentíne a ktorý počas 2. svetovej vojny bojoval v britskej armáde ako veliteľ tanku. Zastihol ho spolu s Pollákom a Slezákom u ministra Masaryka. Keď otvoril dvere našiel Tona na dlhom ministrovom stole tancovať odzemek. Na osobnú žiadosť pána ministra! Ten sedel za klavírom, vyhrával a spieval jednu slovenskú pesničku za druhou (asi výsledok jeho častých pobytov v Topoľčiankach a Bystrici). Clementis postával pri klavíri, v ruke držal svoju povestnú fajku a tiež spieval. Slezák a Pollák sa držali okolo pliec, popíjali koňak, ruky mali vystreté nad hlavou a spievali ako všetci ostatní - z plného hrdla! Radosť z toho, že sú konečne v Anglicku a medzi svojimi prevážila nad všetkým. Ostych a zábrany išli na bok, ani nezbadali, že do miestnosti vošiel nejaký nový vojak, ktorý túto scénu neskôr podrobne opísal.

Jozef Koman a Ján Bžoch docestovali do Londýna už o desať dní skôr. Všetci boli

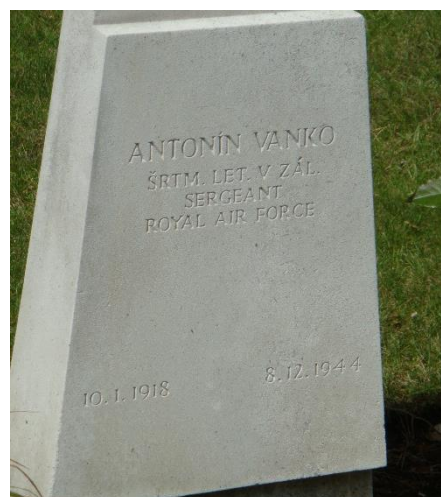
Skupinová fotografia z jedného z výcvikových poľných letísk, A. Vanko stojí v hornom rade (piaty zľava).

Československí letci v RAF

zaradení do preškolovacích stredísk po Anglicku. Je známe, že Leo Slezák lietal skúšobne na hurricanoch a Jozef Koman bol preškolený na pilota - pozorovateľa a obsluhovača bombovnice.

Anton sa dostal hneď na Spitfire. Od 57. britskej cvičnej operačnej jednotky (OTU) bol prevelený k 312. Československej stíhacej peruti. Žiaľ 8. decembra 1944 zahynul ako pilot lietadla Spitfire v hodnosti rotmajstra pri zrážke lietadiel na letisku Bradwell Bay. Stalo sa tak za veľmi zlých poveternostných podmienok počas štartu k operačnému letu, ktorého cieľom bol ochranný doprovod zväzku bombardovacích Lancasterov nad vlakové nádražie v Duisburgu. Bol pochovaný na cintoríne v Brookwoode, neďaleko Londýna vo vojenskom oddelení RAF, hrob č. 20.D.12 (na fotografiách vpravo). V roku 1946 mu bol udelený Čs. vojnový kríž in memoriam a v roku 1991 bol ministrom národnej obrany ČSFR povýšený do hodnosti podplukovníka in memoriam.

Do histórie Kráľovského letectva sa však natrvalo vpísali aj iní Slováci ako napríklad piloti: Otto Smík, Juraj Landsmann, Karol Kodeš a Eugen Kraft z Bratislavy, Andrej Beleš zo Stupavy, Imrich Gablech z Hrachovišťa, Jozef Grič z Nitr. Stredy, Jozef Chabák zo Zvolena, Jozef Kukučka z Kysúc. N. Mesta, Ladislav Nagy zo Štrby, Anton Provoníč zo Záh. Bystrice, Anton Radič z Piesčan, Ján Tomko z Úbrežiu, Bohumil Votruba zo Skalice, Ján Škrinár z Myjavy, Ján Štark z Prešova. Palubní strelci: Jozef Drblík z Vel. Rovní a František Tanuška z Hrabovky; pozemný personál: Ján Zelko z Dol. Srnia, Jozef Vaniš z Lipt. Teplej, Pavol Kuban z Beckova, František Kulka z Lazov p. Makytou a Pavol Koroš z Marikovej; rádiomechanici: Jozef Rehák z Led. Rovní, Tibor Karas z Ladic, František Pšenčík a František Skalík z Trenč. Teplíc, Ivan Schwarz z Bytče, Ján Šimko z Mor. Lieskového, Ladislav Žilák z Poltára; letecký mechanik: Arnold Schlesinger z Bytče; zásobovač benzínu: Ján Zeleňák z Drietomy; lekár: MUDr. Arnold Hirtenstein z Trebišova; technický prekladateľ: Ing. Pavol Schulcz z Levíc; kuchár: Štefan Gáborko zo Streženíc a mnohí iní, ktorí pôsobili a bojovali s bratmi Čechmi v RAF za oslobodenie Veľkej Británie a ukončenie vojny. Bolo ich 2 430, vrátane príslušníkov leteckého personálu, 531 z nich zahynulo. Telá takmer tretiny z nich sa nikdy nenašli.

Je známe, ako sa komunistický režim zachoval k príslušníkom RAF, ktorí prežili a vrátili sa domov. Čakalo ich prepustenie z armády, postih rodín, vypočúvanie, väznenie..., mnohí sa vrátili späť do zahrani-

čia. Našťastie po roku 1989 boli všetci rehabilitovaní.

Ešte musím spomenúť, že náš Anton Vanko pár dní pred spomínaným odletom zo Slovenska na jar 1943, priletel lietadlom na Lednické Rovne. Zakrúžil lietadlom ponad rodný dom, smial sa a zhodil matke list na rozlúčku (s pribaleným kovovým šrôbom na zataženie), akoby tušil že sa vidia naposledy. Tonkova neter – pani Anna Danišová, ktorá tu dodnes žije bola

pri tom a na túto scénu si veľmi zreteľne pamätá.

Občania Lednických Rovní nezabudli na svojho krajana a dňa 7. mája 2018 slávnostne odhalili Antonovi Vankovi pomník v jeho rodnej obci.

Odpočívaj v pokoji náš drahý krajan! Ďakujeme, že si položil svoj život za našu slobodu!

ZUZANA PEER (príbuzná A. Vanka)

Foto: Vladimír Vavrinec, archív ZP

Slávnostné odhalenie pomníka letcovi Antonovi Vankovi v jeho rodnej obci (máj 2018)

V záujme skvalitnenia poskytovaných informácií si radi prečítame
VAŠE POSTREHY, NÁMETY A PRÍSPEVKY,
ktoré nám môžete adresovať e-mailom na multi@vkmr.sk,
prípadne zaslať poštou na adresu
Verejnej knižnice Michala Rešetku (Hasičská 1, 911 82 Trenčín)

www.vkmr.sk

Knihovník

Metodický časopis pre verejné knižnice okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava

Ročník: 36

Číslo: 1/2019

Edícia: Metodika

Zostavil a graficky upravil: Mgr. Peter Martinák

Zodpovedný redaktor: Ing. Gabriela Krokvičková (vkmr@vkmr.sk)

Redakčná rada: Bc. Sylvia Fabová; Mgr. Martina Zobková; Mgr. Peter Martinák

Za obsah a jazykovú úpravu zodpovedajú autori príspevkov.

Vydala: Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, 2019

©

VKMR